

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep.
0032 OSLO

Vår ref.
25/00468-3

Deres ref.
25/415-5

Dato
11.04.2025

NMBUs svar på høring - Forslag om fiskeritiltak i Oslofjorden

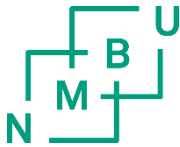
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) viser til departementets høringsbrev datert 20. januar 2025.

Vi mangler dessverre mye kunnskap om Oslofjordens økosystem, og det er antagelig ikke enkeltfaktorer som kan forklare alle negative utviklinger vi ser i økosystemet. Det er imidlertid grundig dokumentert at mange av fiskebestandene, spesielt torsk, er på et kritisk lavt nivå (se under). Det er en reell risiko for at den lokale torskebestanden kan bli helt borte. I en slik situasjon er det rett og slett ikke grunnlag for noe fiske. Selv små bifangster fra fritidsfiske og yrkesfiske kan, med de nåværende bestander, få svært negative bestandskonsekvenser for mange arter og får dermed også konsekvenser for økosystemet. Vi vet derfor nok til å gjøre forvaltningsgrep slik høringen foreslår, og dette er også i tråd med føre-var-prinsippet og målstyrt forvaltning, der man handler ut fra beste kunnskap tilgjengelig og kontinuerlig evaluerer og justerer tiltak.

NMBU støtter i all hovedsak forslagene i høringsnotatet og forslag til nye forskrifter. Det vil si at NMBU stiller seg bak forslaget om de tre store nullfiskeområdene, og samtlige forslag om restriksjoner på yrkes- og fritidsfiske (stang-/sportsfiske), i og utenfor nullfiskeområdene.

NMBU mener likevel at forslagene ikke går langt nok i å regulere og kartlegge fritidsfisket utenfor nullfiskeområdene, og at det er behov for:

- (i) mer detaljerte fiskeregler med bruk av kvoter, sesonglengde, minimums- og maksimumsmål for arter som eksempelvis sjørret.
- (ii) informasjon ut til fiskerne.
- (iii) fiskeregler må følges opp med kontroller.
- (iv) å etablere et sportsfiskeregister (a la hummerfiskerregisteret), for å kunne kartlegge fangster og fiskerne.
- (v) fortløpende overvåking og evaluering av både økologiske og sosiale konsekvenser av de reglene som innføres. Nullfiskeområder vil være

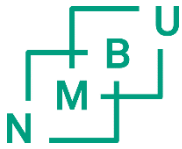
lette å forholde seg til for fiskere flest, og er svært effektive å kontrollere for oppsynet og for allmenheten.

Både de økologiske og sosiale effektene av tiltakene må dokumenteres, både av hensyn til kunnskapsgrunnlaget for forvaltning av fjorden. og for formidling av effekter til allmenheten. For å kunne gjøre dette trengs det midler og dispensasjon fra forbudene til forsknings- og overvåkingsformål . Det bør også vurderes om det i enkelte tilfeller skal gis dispensasjoner fra nullfiskeforbudet for barn og unge når de deltar i organiserte aktiviteter som stimulerer til naturkjennskap og overføring av fisketradisjoner. Det vil være avgjørende at yngre generasjoner aktiveres og involveres i dokumentasjonen av en fjord som restitueres! Gjennom slik førstehånderfaring vil vi oppnå en generasjon som opplever at vernetiltak hjelper og som vil forstå, og ønske, en mer bærekraftig bruk av fjorden framover. En bruk som trolig vil innebære et betydelig mer regulert fiske enn hva vi har hatt tidligere.

NMBUs vurdering

Forslaget tar inn over seg alvoret i den økologiske situasjonen for Oslofjorden generelt og for fiskesamfunnet, og særlig torskefiskene, spesielt. NMBU følger bestandssituasjonen for torsk og annen bunnlevende fisk i indre del av fjorden (Drøbak og Vestfjorden) tett og har rapportert om nedadgående trend i hele perioden siden 2019. Senest nå i april 2025 kan vi rapportere om de laveste fangstene vi har hatt i overvåkningsserien vår, og vel så viktig, et fullstendig fravær av større individer (ingen >45 cm). De aller fleste av torskene som fanges i overvåkninga er dessuten i dårlig forfatning.

I en situasjon hvor torskepopulasjonen, men trolig også andre torskefiskarter, er alvorlig trua, kreves tiltak som hindrer enhver form for fangst, herunder også bifangst, slik at bestanden gis beste mulige forhold for gjenoppbygging. Det er, slik også høringsnotatet sier, trolig ikke utelukkende fiske som er årsaksfaktor for den svært drastiske situasjonen for torsken. Men å fangste eller bifangste på en bestand i full kollaps er det siste denne bestanden trenger. Nesten enhver form for fiske vil være selektivt på en slik måte at større individer fanges med større sannsynlighet enn små. Det å sikre at større individer overlever til gyting og kan gyte flere ganger er viktig fordi store hunner har mer rogn og rogn av bedre kvalitet (større egg) enn samme volum av små hunner. Fordi både teinefiske og trål, i likhet med fiske med stang og garn, vil gi bifangster av torsk(efisk), vil kun et nullfiske gi et totalt vern mot slike fangster. Eksempelvis har NMBUs overvåkningsfiske med skotteteiner etter hummer i Drøbak i forbindelse med effektstudie av vernetiltaket der, gitt gjennomsnittlig 0,08 torsk per teine per natt. Dette tilsvarer en torsk i hver trettende teine per natt. Dette virker kanskje som et lavt tall, men med >4000 hummerfiskere som aktive i Oslofjorden med 10 teiner hver seg vil man komme opp i mer enn 10 000 torsk som fanges i hummerteiner i fjorden i løpet av en sesong. En betydelig, men ukjent, andel av disse vil overleve etter utsett (slik hummerfiskerne er pålagt), men en andel vil bli drept av hummer som er i samme teine og andre vil dø av andre (lang)skader knytta til å bli stående i teina i opptil flere dager. Det kan argumenteres at NMBUs hummerfiske ikke er direkte sammenlignbart med ordinært hummerfiske da NMBU setter teinene på tilfeldige posisjoner fordelt på flere dybdelag og ikke for å optimalisere hummerfangst. Det er usikkert hvordan

dette vil påvirke sammenligningsgrunnlaget for torskebifangstene. Poenget med dette regneeksempelet er ikke å si at hummerfiskerne har skyld i torskekollapsen, men at selv lave bifangstrater blir til betydelige totalfangster når mange fisker. Samme argumenter kan legges til grunn under utøvelse av ethvert fritidsfiske i fjorden, enten det er sjørretfiske eller makrellfiske, - det vil alltid være bifangster av torsk, så lenge torsk er til stede.

Overvåking og følgeforskning på effekter

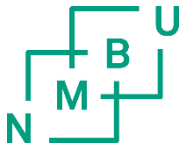
NMBU ser til sin overraskelse at den foreslåtte forskriften ikke har eget punkt/paragraf som åpner for dispensasjon for forsknings-, undervisnings- og overvåkningsaktivitet. Med mindre dette fanges opp i overordnede lovverk/forskrifter mener vi dette må på plass. Dispensasjon fra fiskeforbudet til forskning/overvåking, som i størst mulig grad bør være ikke-dødelig, samt til undervisning, er avgjørende for å sikre relevant og robust dokumentasjon av effekter av vernetiltakene. Det er videre svært viktig med gjennomsiktighet i overvåkningsaktiviteten og god kommunikasjon om overvåkningsresultatene med offentligheten. Videre trengs aktiv involvering av skoler og universiteter i overvåkningsarbeidet. Skal dette bli noe av, er det svært viktig at det avsettes tilstrekkelig midler til denne aktiviteten og at det stimuleres til aktiviteter og sentre som utformer opplevelsesaktiviteter som muliggjør at de som ønsker kan få førstehåndserfaring med selv å observere et økosystem som forhåpentligvis restitueres. Skoleverk og høyskole- og universitetssektoren bør både være storbrukere og aktivt deltagende i disse aktivitetene slik at den yngre generasjon sikres gjentatte førstehåndserfaringer med fjordøkosystemet gjennom sitt utdanningsløp. På denne måten vil vi kunne bygge en generasjon som ser verdien av å ta ansvar for å restaurere et økosystem gjennom blant annet å avstå fra fiske i en periode.

Fiskeregler bedre tilpasset bestandssituasjonen for sjørret

NMBU støtter at også fiske etter anadrom laksefisk, og spesielt sjørret, omfattes av nullfiskereguleringene. Vi er imidlertid bekymret for at det ikke følges opp med strengere regulering av sjørretfisket i områdene utenfor nullfiskesonene. I disse områdene vil vi kunne forvente et økt fisketrykk etter eventuell innføring av nullfiskesonene. NMBU understreker at sikker kunnskap om status for sjørretbestanden i fjorden mangler. Vitenskapelig råd for lakseforvaltnings vurdering for sjørretbestandene i Oslofjorden, samt den nylig publiserte Tilstandsrapport for Oslofjorden (Frigstad et al 2024), bygger på et svært mangelfullt datagrunnlag, noe som også ble tatt fram av Tor Atle Mo (pensjonert seniorforsker i NINA) på NMBUs seminar «Sjørret i Oslofjorden» den 7.april 2025¹ Vi kan ikke se at det finnes data som tilsier at sjørretfisket er et bærekraftig fiske eller at tilstanden for bestanden er god, slik Miljødirektoratet hevder. Vi vil foreslå at det utredes et strengere reguleringsregime for sjørretfiske i sjøen (for de fleste sjørretene i Oslofjorden fanges i sjøen) hvor blant annet sesonglengde, fangstbegrensninger (f eks maksimum én fisk høstet per dag per fisker) og justering av minimumsmål til 45/50 cm samt innføring av

¹

https://youtube.com/playlist?list=PLwRnrt1PUCuVVDvpScrx_8OeGLsRv5s_3&si=1zxu6AOGi2uZ_xy

maksimumsmål (eks. 55/60 cm) vurderes. Også for andre arter må det vurderes mer differensierte fiskeregler som eks. minstemål, maksmål og kvoter.

Kunnskap om fiskerne, sosiale og økologiske konsekvenser

Vi mangler også basiskunnskap og status om sportsfiskerne som hvor mange de er, hvor de fisker, hvor mye fisk av hver art de tar, og deres rekreasjonsverdi. Et obligatorisk fiskerregister på lik linje som for hummerfiske vil kunne gi muligheten for å samle kostnadseffektive, og nødvendige, data over år om fiskerne og deres fangst. Slike registre eller fiskeravgiftsregistre finnes for laksefiske i Norge, samt saltvannsfiske i flere andre land, inkludert Danmark. Dette er for så vidt et behov over hele landet, men kunne vært prøvd ut som et pilotprosjekt i Oslofjorden

De foreslåtte tiltakene vil ha omfattende konsekvenser, spesielt for de mange sportsfiskere som bruker Oslofjorden. Det er viktig at de sosiale konsekvensene som fiskernes tilpasninger og endret rekreasjonsverdi kartlegges over tid. Nullfiskeområder og strengere fiskeregler vil også få økologiske konsekvenser på åpne områder i fjorden og i ferskvann ved at fiskerne må flytte på seg, og dette må overvåkes og evalueres underveis.

En levende Oslofjord krever ulike tiltak, og fra flere sektorer

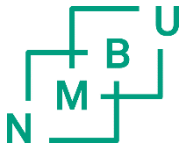
NMBU er som sagt overveiende positive til de foreslåtte fisketiltakene og mener at det avgjørende for fjordens lokale torskepopulasjon spesielt at tiltakene vedtas. Vi vil samtidig framheve at disse strenge fisketiltakene trolig ikke vil være nok for å bedre den generelle økologiske tilstanden til fjorden. Dette selv om vi forventer betydelige økologiske kaskadeeffekter dersom torsken reagerer positivt på tiltakene i form av større bestander med betydelig andel av store individer. Arbeidet med å redusere tilførsler av næringssalter og organiske partikler samt forurensninger, må fortsette med økende styrke parallelt med innføring av fisketiltakene. Både organisk belastning og dertil redusert oksygenkonsentrasjoner i deler av fjorden, samt forringelse av oppveksthabitater for torsk gjennom nedgroing med lurv som blant annet favoriseres gjennom god nitrogentilgang og lite beitetrykk fra bl a små krepsdyr (amfipoder og isopoder), gjør at torsken sliter med rekruttering. Gjennom bedre rensing av næringssalter og organiske partikler samt nedbørsfelttiltak (kantsonerestaureringer mm) vil effekten av fisketiltakene virke raskere og effekten for hele økosystemet vil gå raskere gjennom at de to tiltakstypene arbeider både nedover (torsk som topp-predator) og oppover (næringssaltene begrenser algeproduksjonen) i næringskjedene.

Vennlig hilsen

Siri Fjelheim
Rektor

Finn A: Weltzien
Prorektor forskning

Ved NMBU har følgende fagpersoner vært involvert i utarbeidelsen av høringssvaret: Professor Stian Stensland, førsteamanuensis Jonathan Edward Colman, Professor Thrond Oddvar Haugen og professor Stein R. Moe.

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Nærings- og fiskeridepartementet		Postboks 8090 Dep.	0032 OSLO